Seksuelle krænkelser i den katolske kirke

Overlæge, dr.med. John-Erik Stig Hansen

Formand, ***Katolske Læger i Danmark***

Foredrag nov. 2018, opdateret 2023

POPE HEAD
OF THE BIGGEST
PAEDOPHILE RING
IN THE HISTORY OF

Hvorfor stadig krise?

- Var sexkrænkelser lagt bag os (dvs. efter 2012)?
  - Overgrebsfænomenet skyldtes nok svag moral i angelsaksiske lande
  - Beredskabsplaner er udviklet
  - Antallet af nye sager er faldet
- Nye afsløringer udenfor USA/England gennem pressen
  - Tusindvis af ofre mangler anerkendelse og hjælp
- Løgn og fortielse er stadig dominerende kultur i kleresiet
  - Kirkens ledelse tjener ikke ofrene men krænkerne
- Kirkens troværdighed og legitimitet er kompromitteret
  - Kleresiet tjener ikke udelukkende kirken og de troendes vej til Kristus

De seneste år

- Massive skader på kirken i Chile
  - Paven deltog i fornægtelsen – biskopper afskediget
- Australsk rapport (Melbourne Uni.) afdækker omfattende overgreb i Australien og resten af verden
- Kardinal McCarrick afsløret som serieforbryder
- Staten Pennsylvania afslører i tusindvis af overgreb på børn og unge
  - Sporadiske overgreb – organiserede kriminelle netværk blandt præster
- Tysk rapport: 3.600 overgreb med 1.600 gerningsmænd
- Frankrig: op til 330.000 overgreb (80% homosex) ved >3.000 gerningsm.
- Hollandsk rapport: 20 biskopper ud af 39 deltog i dækoperationer og 4 deltog selv i overgreb
- Portugal: >5.000 overgreb, ofre gennemsnit = 11 år, homosex, præster
- Spanien: >400.000 nulevende ofre for overgreb

Definitioner & retsgrundlag

- Klerikalisme
  - Opfattelsen af at biskopper, præster o.l. udgør en særlig gruppe i kirken med ret til privilegier og dominans
- Pædofili
  - Seksuelle lyster rettet mod præpubertære børn (< 12 år)
- Mindreårige og børn
  - Unge <18 år, børn <15 år
- Underretningspligt
  - Serviceloven (LBK nr 170 af 24/01/2022) §153 & §154 om kommunal indberetning af vanrøgt m.v. samt straffelovens §141 om afværgepligt (og §220 om præsters sex)
- Forældelsesfrist vedr. sexmisbrug af børn
  - Efter 1/4 2018: Ingen forældelse i DK

Sexkrænkelser i århundreder

- Koncilet i Elvira 305 påbød cølibat og forbød sex med børn
- Fra tidlig middelalder kendes sex med unge mænd og drenge som særlig udbredt blandt præster og munke
  - Udløste både kirkelig og verdslig straf
- Konciler (f.x. Lateran konciler 1139, 1179, 1215) og talrige pavelige forordninger m.v. fordømmer klerikale sexkrænkelser af børn
- I 1922 indfører pave Pius XI hemmeligholdelse af sexovergreb på børn og anvendelse af skriftemålet til sexovergreb
- Troslærekongregationen kræver 2011 overholdelse af civil lovgivning
- Pave Frans ”Vos estis” 2019: forbrydelse mod Gud, indberetningspligt vedr. kirkeledere

Eksempel: Tyskland

- Undersøgelse offentliggjort september 2018
  - Selekterede data for 1947-2014 vedr. 38.156 klerikere
- Anklager om overgreb begået af 1.670 klerikere (4,4 %)
  - 3.677 ofre, gennemsnit 2,5 offer/præst, 52% <14 år, 63% drenge
  - 72% homoseksuelle (19%), gerningsm. 30-50 år, gen.sn. 14 år efter ordination, 36% misbrugt som børn
- Planlagte overgreb (83%)
  - Fysiske overgreb >80%, penetrerende voldtægt 17%
- Anmeldelse og retsforfølgelse 37% (typisk familien, 13 års latenstid)
  - Kirkeretsligt: beskedne straffe, hyppige forflyttelse til andre menigheder
- Seksualitet del af præsteuddannelser efter 2003
  - Varighed begrænset (1-2 dage)
- Den synodale Vej i Tyskland 2019-2023: Reform eller Schisma?

Kirkelige sexovergreb i Danmark

- Advokatundersøgelse 2012
- 39 sager (3 lægfolk) siden 1898 med 51 hændelser (69% homoseksuelle)
- 35 hændelser med ofre <18 år
- Forældelsesfrist (10 år efter 18) overskredet
- Biskoppelig passivitet & eksempler på *cover-up*
  - *Tre troværdigt anklagede fortsætter som præster i DK lønnet af biskoppen*
- Beredskabsplan fra 2011
- Nye sager i 2017 (Pawlowski CM) og 2018 (Gutkowski SJ): forflyttes til Polen
- Tre troværdigt anklagede fortsatte som præster i DK (2) eller udland (1)

Overordnet karakteristik for sexkrænkelser i den katolske kirke

- Overhyppighed blandt cølibatære katolske præster (5-8%)
  - Præster fra øst-ritus (gift) og permanente diakoner (gift) under gennemsnit
- Massiv overhyppighed af homoseksuelle overgreb (70-80%)
- Hyppighed højst blandt broderordner m. opgaver for børn (20-40%)
- I kvindelige ordner dominerer vold
- Katolsk overgrebshyppighed ca x4 Anglikanere men sv.t. Jøder og Mormoner (ratio af anklager vs population)
- Deltagelse af biskopper i såvel overgreb som hemmeligholdelse og facilitering

Typologi for klerikale sexkrænkere

- Pædofile
  - Relativt sjældne, seksuelt fikseret på børn, tiltrukket af adgang til børn, overgreb aktualiseres hurtigt efter ordination
- Narcissistisk psykopati
  - Flere afvigende karaktertræk, tiltrukket af magt og status som præst, sexkrænkelser har mest karakter af dominans og evt. vold
- Regressivt umoden karakter
  - Usikker eller skræmt af egen seksualitet, tiltrukket af cølibatet som en beskyttelse mod voksne relationer, intimitet og sex, sen debut som krænker af børn og unge evt. i forbindelse med psykosocial belastning

Foreslåede årsager til sexkrænkelser i kirken

- Cølibat (50% overholdelse)

- Homoseksualitet (30% katolske præster, halvdelen aktive)
- Psykoseksuel umodenhed (60-70% katolske præster)
- Tidligere overgreb (statistisk sammenhæng)

- Klerikalisme (pave Frans forklaring)

Konsekvenser af sexkrænkelser og fortielse

- Ofrene
  - Livslange psykosociale skader, misbrug & selvmord, fortabt kristentro
- Kleresiet
  - Status reduceret, dalende søgning, ingen troværdighed spec. sex og kærlighed
- Kirken
  - Troværdighed generelt reduceret, legitimitet i tvivl, praksis reduceret til 1/5
- Samfundet
  - Kirkelige privilegier indskrænkes: fx ægteskab, skriftehemmelighed, skat

Kirkelige myndigheders reaktion

- Frem til ca 2000: Fortielse, forflytning, erstatning
- Efter presseafsløringer: tvungen & begrænset åbenhed
- Beredskabsplaner til håndtering af anmeldelser: altid anmeldelse til politiet, biskoppen foretager indledende kirkeretslig bedømmelse
- Bedre rekruttering/screening af præstekandidater (udenlandske?)
- Bedre uddannelse af præstekandidater?
- Bedre opsyn og ledelse?
- Inddragelse af lægfolk?

Hvad bringer fremtiden?

- Krisen er kun lige begyndt
  - Modsat tidligere strømmer folk ud af kirken
- Afsløringer af massive og systematiske overgreb kan ventes
  - Mørketal i missionsområder og ”katolske lande
- Det kirkelige embedsapparat er ikke gearet til at håndtere situationen
  - Paverne JP2, B16, F1 mistolker problemets omfang & konsekvenser
- Krisen har rod i et utidssvarende klerikalistisk kirke- og embedssyn
  - Er der et teologisk problem?

- **Kan den katolske kirke genvinde sin legitimitet som Kristi kirke?**

Udvalgt kildemateriale

- Maher MJ. *Openly addressing the reality: homosexuality and Catholic seminary policies*. Religion and education, 2002, 2, 49-68.
- USA John Jay report 2004 http://www.bishop-accountability.org/gcs.html?q=john+jay+2004&ie=&site=ba-prod&output=xml_no_dtd&client=ba-prod&lr=&proxystylesheet=ba-prod&oe=&sa.x=0&sa.y=0
- Doyle TP, Sipe AWR, Wall PJ. *Sex, priests, and secret codes.* Volt Press, Los Angeles, 2006
- Irsk Ryan report 2009 http://www.bishop-accountability.org/reports/2009_05_20_Ryan_Report/
- Irsk Murphy report 2009 http://www.bishop-accountability.org/reports/2009_11_26_Murphy_Report/
- Troslærekongregationen. *Circular letter to assist episcopal conferences in developing guidelines for dealing with cases of sexual abuses of minors perpetrated by clerics.* Vatikanet, 2011. http://www.vatican.va/roman_curia//congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20110503_abuso-minori_en.html
- Den katolske kirkes beredskab over for seksuelle overgreb mod børn og unge begået af præster eller andre kirkelige medarbejdere. København 2011. http://www.katolsk.dk/beredskab.pdf
- Keenan M. *Child sexual abuse & the Catholic church*. Oxford University Press, New York, 2012.
- Advokatundersøgelse af den katolske kirke i Danmark, 2012. https://www.katolsk.dk/advus.pdf
- Australsk universitetsrapport 2017 http://www.rmit.edu.au/content/dam/rmit/documents/news/church-abuse/child-sex-abuse-and-the-catholic-church.pdf
- Den tyske rapport, september 2018 https://dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2018/MHG-Study-eng-Endbericht-Zusammenfassung.pdf
- Pennsylvania Grand Jury indictment 2018 http://media-downloads.pacourts.us/InterimRedactedReportandResponses.pdf
- FRANCIS. Motu proprio: *Vos estis lux mundi.* Vatikanet 2019. https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html
- Elliott D. *The corrupter of boys*. University of Pennsylvania Press, 2020.
- Fransk rapport om overgreb på 330.000 børn, 2021 https://www.npr.org/2021/10/05/1043302348/france-catholic-church-sexual-abuse-report-children
- McGreevey JT. *Catholicism: A Global History from the French Revolution to Pope Francis*. Norton & Company 2022.
- El Pais: "Investigation… Spanish Catolic Church", 2023 https://english.elpais.com/spain/2023-10-28/investigation-estimates-that-there-are-more-than-440000-living-victims-of-sexual-abuse-that-took-place-within-the-spanish-catholic-church.html